

L'agenda compartida de Manresa-Bages: un abordatge col·laboratiu del repte de la cronicitat i la dependència

Maria Lluïsa Sort-García, UManresa - Fundació Universitària del Bages

El repte: l'envelliment poblacional

En l'actual situació d'emergència global, hi ha multitud de problemàtiques socials i ambientals que estan sistemàticament interconnectades i que generen reptes d'alta complexitat als quals, com a societat, hem de ser capaços de donar resposta per tal de garantir una vida sostenible, justa, equitativa i verda per a la humanitat i el planeta.

La comarca del Bages està immersa dins d'aquestes complexitats globals, amb la necessitat d'abordar un repte molt rellevant a nivell territorial degut a les seves característiques demogràfiques: l'envelliment poblacional. Aquest envelliment comporta elevades taxes de dependència i d'incidència de malalties cròniques associades a l'edat avançada, una circumstància que afecta directament el sistema de salut i social, però que també presenta implicacions sistèmiques importants per a la resta de la societat.

Així doncs, el procés d'identificació de l'envelliment, amb la dependència i cronicitat associades, com un dels principals reptes territorials que cal abordar va ser la llavor que va propiciar l'afloreament d'una estructura d'agenda compartida al territori.

El repte, a més de representar les necessitats territorials, també presenta un elevat potencial econòmic i de generació de coneixement dins del territori, amb una elevada presència dels sectors de la salut i dels serveis socials tant en llocs de treball com en valor productiu, i amb molta presència de docència, recerca i innovació dins d'aquests àmbits.

Antecedents: el PECT BAGESS

Per al sorgiment de l'agenda compartida de Manresa-Bages (ACMB) va ser essencial el treball interconnectat entre els diferents agents del territori que es va donar en el marc del PECT BAGESS (Projecte d'Especialització i Competitivitat Territorial - Big Data, Anàlisi, Gestió i Estratègia en Salut i Social).

Aquesta manera de treballar interconnectada, col·laborativa i enfocada al repte va propiciar que l'experiència que s'estava desenvolupant en el PECT BAGESS fos seleccionada per la Generalitat de Catalunya com a pilot per al desenvolupament conceptual i metodològic de les agendes compartides en el territori, en el marc de l'Estratègia per a l'especialització intel·ligent de Catalunya (RIS3CAT) que s'estava preparant.

Les agendes compartides, en aquest marc, s'entenen com un model de governança participativa que articula l'acció col·lectiva de diversos actors per tal de donar resposta als reptes, tot abordant tant els problemes com les oportunitats que se'n deriven, i on els actors comparteixen objectius i recursos, i generen solucions col·laboratives que donen resposta a les necessitats.

La Teoria del Canvi de l'Agenda Compartida Manresa-Bages

Entre l'any 2021 i 2022, i com a part del projecte Ítaca de recerca i acció de la Secretaria d'Afers Econòmics i Fons Europeus de la Generalitat de Catalunya, en col·laboració amb investigadors de l'institut de recerca INGENIO (CSIC-UPV), es va desenvolupar una Teoria de Canvi (TdC) específica de l'ACMB, que va permetre reafirmar i aprofundir en el repte de l'agenda.

La Imatge 1 resumeix el treball de la teoria de canvi, del qual es desprèn que l'ACMB es focalitza a millorar i compartir la informació disponible sobre els problemes vinculats amb la cronicitat i la dependència, i a generar, d'aquesta manera, coneixements útils i solucions que responguin a les necessitats de l'entorn cuidador i de les persones que viuen amb dependència i cronicitat. Per tant, l'agenda compartida busca un doble impacte: 1) millorar la qualitat de vida de les persones amb dependència i cronicitat i del seu entorn més proper, i 2) generar noves oportunitats de desenvolupament econòmic i de creació de llocs de treball de qualitat al territori.

Imatge 1: Representació de la teoria de canvi de l'agenda compartida de Manresa-Bages

Font: traduït de Boni *et al.* (2023, p. 115)

Complementàriament a la teoria de canvi, durant l'any 2022 es va treballar el mapa sistèmic de la cronicitat i la dependència al Bages, un treball que va permetre detectar les principals interrelacions existents entre diferents àmbits (entorn cuidador, innovació tecnològica, integració dels sectors de la salut i social, qualitat del sistema de salut) i la salut de la persona amb dependència i cronicitat. El mapa complementa tot el treball de la teoria de canvi i la definició d'una visió compartida entre els diferents agents, i va permetre detectar quins són els punts del sistema on cal incidir per tal de provocar canvis a gran escala que facilitin l'assoliment dels impactes descrits.

Un procés viu i arrelat al territori

Per tal de poder fer operatiu el treball col·laboratiu i donar resposta al repte, el novembre del 2023 es va signar l'acord de col·laboració per a l'impuls de l'ACMB entre les principals institucions territorials que hi poden donar resposta al repte: l'Ajuntament de Manresa, la Fundació Sant Andreu Salut, la Fundació Althaia, Eurecat, l'Institut Català de la Salut (ICS) Catalunya Central i l'Institut Universitari d'Investigació en Atenció Primària Jordi Gol, la Fundació Universitària del Bages (FUB-UManresa), la Fundació AMPANS, la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), la Cambra de Comerç de Manresa, la Taula de Territori, Sostenibilitat i Infraestructures del Bages i el Consell Comarcal del Bages.

El fet de compartir estratègia i un pla d'actuació per a totes les entitats de l'ecosistema territorial referma la consolidació de l'estructura de governança col·laborativa de l'ACMB, i facilita l'operativa a l'hora de treballar les respostes al repte. En aquest sentit, i amb l'impuls i l'acompanyament de l'ACMB, hi ha diverses iniciatives en funcionament, com per exemple, entre d'altres:

- El desplegament, juntament amb l'Agència d'Atenció Integrada Social i Sanitària, del projecte SISS (Serveis integrats de salut i social) - Manresa, enfocat a la definició d'un model d'atenció integrada que integra serveis d'atenció social i sanitària per oferir una resposta coordinada i integral a domicili a persones amb un grau de dependència, bo i incorporant-hi la innovació i la tecnologia.
- L'Observatori de la Dependència i la Cronicitat del Bages, que facilita el monitoratge i la comunicació pública.
- El desenvolupament d'iniciatives de ciència ciutadana en el marc del projecte Bages Ciència Ciutadana, per tal d'abordar la resposta al repte amb participació i empoderament ciutadà.

Així doncs, l'ACMB és l'estructura que impulsa la creació, la connexió i el desenvolupament d'iniciatives al territori des de moltes vessants diferents. La visió compartida del repte i de l'horitzó al qual volem arribar com a territori és el que facilita el camí cap a la millora de la qualitat de vida de les persones mitjançant respostes que propicien el desenvolupament territorial.

Referències

Acebilló-Baqué, M., Boni, A., Velasco, D., Molas-Gallart, J., & Fernández, T. (2023). *Agendes compartides de la RIS3CAT: reptes i oportunitats des de la perspectiva de les entitats participants*. Secretaria d'Afers Econòmics i Fons Europeus (Generalitat de Catalunya). (Col·lecció «Monitoratge de la RIS3CAT»; 24).

Boni, A., Velasco, D., Acebilló-Baqué, M., Sort-García, M. L., Gironés-García, X., Molas-Gallart, J., & Fernández-Sirera, T. (2023). «Evaluación formativa y políticas regionales de innovación transformadoras. El caso de la Agenda Compartida del Bages». *Ekonomiaz*, 104, 100-125.

Fundació Universitària del Bages, & Reimagined Futures. (2022). Mapa sistémico sobre la cronicidad y la dependencia en Bages. <<https://kumu.io/Reimagined-Futures/mapa-sistemico-sobre-la-cronicidad-y-la-dependencia-en-bages-castellano#untitled-map>>.

Sort-García, M. L., Suárez-Guevara, J., & Gironés-García, X. (2023). El reto de hallar el reto: la agenda compartida del Bages, una experiencia de innovación transformativa. *Trilogía Ciencia Tecnología Sociedad*, 15(31).